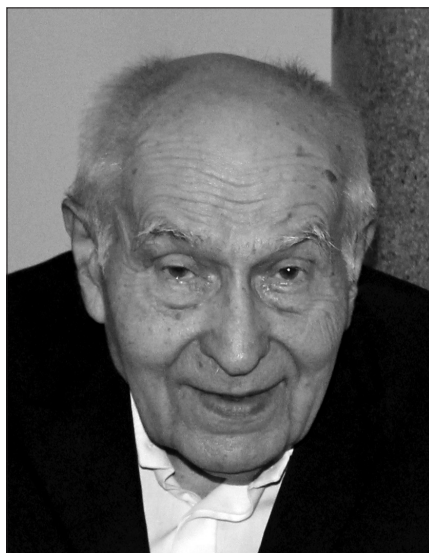

Michał Hasiuk (1931–2021)

Pārkāpis 90 gadu dzīves sliekšnim, 2021. gada 25. novembrī aizsaulē devies starptautiski pazīstamais Polijas baltists, Adama Mickeviča universitātes Poznaņā (UAM) habilitētais doktors Mihals Hasjuks (*Michał Hasiuk*). 2002. gadā kļuvis par UAM emeritēto profesoru, M. Hasjuks turpināja dzīvot līdz aktualitātēm baltistikā savā augstskolā un pasaulē, bija cienīts un mīlēts jauno baltistu, tostarp apmaiņas programmu studentu no Latvijas, skolotājs un audzinātājs.

Mihals Hasjuks ir dzimis 1931. gada 12. novembrī Kosmuvā (*Kosmów*), Ļubļinas vojevodistē (Polija). Studējis Poznaņas universitātes Ģermānistikas nodaļā, ko beidzis 1955. gadā kā vācu filoloģijas maģistrs. Strādāt sācis UAM

Baltu filoloģijas katedrā. 1966. gadā ieguvis humanitāro zinātņu doktora grādu baltu filoloģijā ar darbu „Deminutiva w dialektach litewskich“ (1966; glabājas rokrakstā). Šai laikā adjunkts M. Hasjuka jau ir dziļi ieinteresējies par Polijas pierobežas izloksnēm un uz Podlases vojevodistes Seiniem un to apkaimi sācis organizēt dialektoloģijas ekspedīcijas (1966–1991, ar pārtraukumiem). Tajās iegūti vērtīgi zūdošu lietuviešu izlokšņu materiāli, kas tikuši ierakstīti un apstrādāti tālākajā. Tām veltīts arī M. Hasjuka habilitācijas darbs „Fonologia litewskiej gwary sejneńskiej“ (Poznań, 1978). 1977. gadā Mihals Hasjuka kļūst par habilitēto doktoru baltu valodniecībā, tiek ievēlēts par docentu (1978), vēlāk (1991) — profesoru. Darbavieta nemainās, un tajā M. Hasjukam tiek uzticēti aizvien jauni administratīvie pienākumi: Valodniecības institūtā (direktora vietnieks 1978–1981, 1991–1993, direktors 1981–1984), UAM nodaļās: vadītājs Salīdzināmās valodniecības nodaļā (1979–1987), Baltu valodu nodaļā (1987–1988), visilgāk — Baltoloģijas nodaļā (1988–2002).

Lieli ir Mihala Hasjuka nopelni Baltu valodu, vēlāk Baltoloģijas, nodaļas vadīšanā un baltistu sadarbības attīstīšanā. Īpaši jāizceļ profesora pūliņi latviešu filoloģijas studiju iedibināšanā (blakus lietuviešu filoloģijai kopš 1988. gada, kas arī tapa pēc profesora Hasjuka iniciatīvas). Latviešu filoloģija A. Mickeviča universitātē Poznaņā oficiāli ir iedibināta 2003. gadā, tad arī sākas plašāka filoloģijas studentu apmaiņa ar Latvijas augstskolām (īpaši un vēlākajā — galvenokārt ar Rēzeknes Augstskolu, tagad — Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmiju).

Ciešāka sadarbība ar Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultāti UAM sākas Atmodas posmā. Pirmie studenti no Polijas LU ir Jana Kosmane, Daniels Kohans, Boguslava Misakovska u. c., sakariem attīstoties. 1990. gadā prof. M. Hasjuka vadītajā Baltoloģijas nodaļā uzturas LU baltu filoloģijas studentes Angelika Juško un Lolita Beļska — pirmās mūsu apmaiņas studentes, kas devās uz kādu no Rietumeiropas augstskolām ārpus Baltijas, pārvedot vissiltākās atmiņas par profesora gādīgo attieksmi. Patlabanējā Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas profesore A. Juško-Štekele tieši Poznaņā sāka apgūt poļu valodu, kas viņai ir palīdzējis kļūt par ekspertu poliski rakstītos folkloras materiālos un ziņās par autoriem (īpaši S. Uļanovsku, G. Manteifeli, V. Veriho), savukārt L. Beļska sekmīgi pētīja latgaliešu rakstu avotus, kas tapuši uz poliskās grafikas bāzes. Sadarbība turpinājās, un patlaban UAM latvistikas tradīcijas ļoti sekmīgi kopj profesora audzēkne filoloģijas doktore Justīne Prusinovska (*Justyna Prusinowska*), lasot kursus,

piedaloties konferencēs, publicējoties, tāpat vadot studentu bakalaura un maģistra darbus literatūrzinātnē. Starptautiskos projektos kopā ar latviešiem aktīvi strādā Tomašs Viherkevičs (*Tomasz Wicherkiewicz*), Pjotrs Grabluns (*Piotr Grablunas*). Hasjuka latvistu skolas uzskaitījumu varētu turpināt: par savu skolotāju profesoru tādā vai citādā kontekstā sauc vēl citi poļu baltisti (*Justyna Pawela, Ewa Stryczyńska-Hodyl, Jowita Niewulis-Grablunas, Józef Marcinkiewicz*). Kaut organizatoriskie un administratīvie pienākumi neļāva realizēties dažai labai pašā M. Hasjuka zinātniskai iecerei, lingvists varēja justies gandarīts: Polijā bija stipri audzis latviešu (saprotaams, arī lietuviešu) valodas zinātāju, tostarp baltistikas speciālistu, skaits.

M. Hasjuka publikācijas rāda viņa pētnieciskās intereses par baltu valodu vēsturi, to fonētikas un fonoloģijas jautājumiem, toponīmiku. Tāpat M. Hasjuku ir nodarbinājusi rietumbaltu cilšu etnoģenēzes un jātvīngu valodas problemātika. Profesors bija autoritatīvs kolēgu darbu vērtētājs, rakstīja recenzijas, sniedza atsauksmes, viņa erudīciju stiprināja labās lietuviešu, latviešu un citu valodu zināšanas.

Prof. M. Hasjuku regulāri piedalījās pasaules baltistu saietos, tostarp lingvistu konferencēs Rīgā, kur savulaik arī stažējās (1970–1971); viņš ir uzturējis draudzīgus sakarus un zinātniskās literatūras apmaiņu ar LU valodniekiem (M. Rudzīti, J. Paršutu, E. Soidu, J. Kušķi, A. Lauu, M. Semjonovu u. c.) un tā vai citādi sekmējis baltu valodu izpēti un popularizēšanu visa mūža garumā. 2018. gadā profesoram Mihalam Hasjukam tika piešķirts LU Goda biedra nosaukums — par latvistikas studiju iedibināšanu un attīstīšanu Adama Mickeviča universitātē Poznaņā sadarbībā ar Latvijas Universitātes valodniekiem un mūža ieguldījumu baltistikas speciālistu sagatavošanā un pētnieciskajiem sakariem ar Latvijas Universitāti.

Par nopelniem saņēmis godpilnus Lietuvas un Polijas apbalvojumus: Lietuvas dižkunigaiša Ģedimina ordeņa Komandiera krustu (*Lietuvas Didžiojo Kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžius*); Polijas Zelta nopelnu krustu (*Złoty Krzyż Zasługi*); Polijas Atdzimšanas ordeni *Polonia Restituta* (*Order Odrodzenia Polski*); sakarā ar M. Hasjuka 70. dzimšanas dienu kolēgas izdevuši veltījuma rakstu krājumu „Munera Linguistica et Philologica Michaeli Hasiuk dedicata“ (Marcinkiewicz Józef & Ostrowski Norbert (eds.). Poznań: Wydawnictwo Rys, 2001). Tajā ievietota arī viņa publikāciju bibliogrāfija. Ļoti sirsnīgi profesors Mihals Hasjuku tika sveikts baltu filoloģijas Poznaņā 70 gadu jubilejas svinībās 2017. gada 19.–20. oktobrī. Jubilejas

pasākumu dienās bija organizēta arī zinātniska konference baltistikā, tajā profesors saņēma kolēģu gatavotu gleznu „Pasiēka Hasiuka“, kurā simboliski bija tēlota profesora aizraušanās ar biškopību un reizē paustas personiskas pateicības ar vārdstropiem gleznas dravā.

Šā rakstītājas atmiņu pūrā paliks personiskas tikšanās Poznaņā 2006., 2011. un 2017. gadā. Divas no tām ir saistītas ar prof. Mihala Hasjuka drauga, arī baltista, Staņislava Francišeķa Kolbuševska (*Stanisław Franciszek Kolbuszewski*, 1933–1986) mūža mājas apmeklējumu. Zinot manu interesi par latgalistikas lietām un nešauboties par iespējamu vēlēšanos, 2006. gadā *Erasmus* programmas laikā profesors M. Hasjuks uzaicināja doties turp viņa vadītā mašīnā. Toreiz Kolbuševska kapa vietu tā arī neatradām, kaut pēc profesora priekšlikuma domāto kapsētas daļu beigās pārmeķlējām jau metodiski — pa kvadrantiem. Beiguši pustumsā, piekusuši un izslāpuši, atstājām ziedus uz kāda centrālā kapu pieminekļa. Tiekoties Poznaņā 2011. gada septembrī, profesors bija „nodrošinājies“ labāk — braucām turp kopā ar neseno UAM latviešu valodas docētāju Mariju Kivļenko, kas izrādījās bijušā Latvijas izglītības ministra (biedra) (1923–1926), Krāslavas Valsts vidusskolas (1927–1934), Rēzeknes Valsts ģimnāzijas un komercskolas (1934–1940) un Rēzeknes Valsts skolotāju institūta (1941–1944) direktora Staņislava Jaudzema (1890–1969) meita — viņu ģimene pēc 1944. gada emigrācijas no Latvijas tālāk prom no Eiropas doties nebija vēlējusies. Nu skaidrāks kļuva apstākļi, kāpēc profesora M. Hasjuka latviešu valoda aizvien vēl ir raita — viņam bija ar ko sazināties latviski arī ārpus UAM. Šoreiz S. F. Kolbuševska atdusas vietu atradām uzreiz. Vienkāršs, šķiet, bārbeles krūma ieskauts koka krusts, metāla plāksnītē uz tā — latviešu tautasdziesma: *Ai, vējiņ, kam nolauzi Rakstīto ozoliņu! Ai, zemīte, kam paslēpi Mīlamo bāleliņu!* Aizkustinoši līdz asarām...

Nu viņi taisaulē būs jau satikušies. Lai mūžīgs miers abiem Adama Mickeviča universitātes Poznaņā baltistikas profesoriem — Latvijas un latviešu lielajiem draugiem poļu zemē!

Lidija Leikuma

Latvijas Universitātes

Humanitāro zinātņu fakultāte

Baltu valodniecības katedra

Visvalža iela 4a, LV-1050 Rīga, Latvija

lleikuma@inbox.lv